

Fonteinkerk, 20 november 2022
Lezing: Efeziërs 6:10-18

Enkele weken vóór zijn overlijden zat mijn vader aan de eettafel. Vork en mes kon hij niet meer hanteren; zó verzwakt was hij al. De zuster van de Thuiszorg sneed zijn boterham in stukjes, en hij bracht die stukjes met de hand naar zijn mond. “Als ik ’s nachts niet kan slapen,” zei hij opeens, “dan kan ik alleen maar “Volhouden! Volhouden!” denken.” Ik had met hem te doen. “Maar joh, dat hóéft toch niet meer,” zei ik tegen hem, “je bent nu al maandenlang zó hard aan het knokken; je mag het toch, met opgeheven hoofd, ook wel een keer opgeven...” Maar voor hem was dat nog géén optie.

Jaren later was ik erg blij met zijn woorden. Dat “volhouden” deed hij voor mij en voor mijn broers. Hij zag het als zijn opdracht om voor ons te blijven zorgen, er nog voor ons te zijn, en hij kòn dat niet opgeven. Daarmee liet hij merken hoe belangrijk wij voor hem waren. Nog weer later dacht ik: “Volhouden: is dat niet het sleutelwoord van heel ons leven? Zonder volhouden zouden wij niets tot stand brengen en geen situatie kunnen uithouden. Alleen door vol te houden kunnen wij het leven aan. Je zult maar mantelzorger zijn, en jarenlang voor je oude moeder moeten zorgen. Je zult maar een leven lang bezig zijn om de trauma’s van je kinderjaren achter je te laten. Je zult maar een chronische ziekte hebben, en moeten ondergaan hoe de ziekte je leven steeds verder inperkt. Dan komt alles aan op vol kunnen houden. Ook onze bisschoppen kregen het van de paus te horen, toen ze voor hun ad-liminabezoek in Rome waren: “Geef het niet op! Houd nog maar even vol!”

Paulus schrijft een brief aan de gemeente van Efeze. Destijds was Efeze de hoofdstad van de Romeinse provincie Asia. Paulus schrijft zijn brief ter bemoediging: voor alle gelovigen is er redding, als je maar verbonden blijft met Christus. Daarbij wijst Paulus op het grote belang van de gemeente, de kerk, want de kerk is het lichaam van Christus. Warme woorden wijdt Paulus aan de eenheid van en in de kerk, en aan de nieuwe levenswandel in Christus. Hij sluit zijn brief af met een oproep om stand te houden, vol te houden.

Als wij stand willen houden, dan moeten we het hebben van de wapens van God. Paulus noemt als voornaamste wapens: waarheid, gerechtigheid, inzet voor het evangelie van de vrede, geloof, verlossing en de Geest. Het zal wel geen toeval zijn dat dit begrippen, thema’s zijn die de gemeente tot gemeente maken. Stand houden en volhouden is boven alles een zaak van de gemeente, van de verzamelde gelovigen. “Bid voortdurend voor alle heiligen,” hoorden we Paulus zeggen, en ook daarin horen we het belang van de gemeente.

In de afgelopen decennia zijn we gewend geraakt aan een persoonlijke, individuele manier van geloven. Daar kunnen we veel goeds over zeggen, want het geeft ons veel meer ruimte en vrijheid dan het welomschreven geloof van vroeger. Maar als we stand willen houden als gemeente, dan hebben we elkaar natuurlijk wel heel hard nodig! Niet voor niets wijst Paulus ons op de waarde van de gemeenschap. Zonder gemeente houden wij het niet vol om naar waarheid en zin te blijven zoeken, om naar gerechtigheid te blijven zoeken als diakenen van Jezus, om het verhaal van het evangelie als bron van vrede te blijven doorvertellen. Zonder gemeente houden we ook het geloof niet vol. Juist omdat we vandaag de dag allemaal heel verschillend geloven, hebben we elkaar nodig om onze eenzijdigheden te relativeren en onze blik te scherpen aan de visie van de ander. Het geloof kan alleen maar een beschermend schild voor ons zijn als we het sterker maken in de ontmoeting.

Het belang van de gemeente speelt ook mee op een dag als vandaag. Vandaag staat ons weer helder voor ogen dat wij om moeten gaan met afscheid en verlies, met verdriet en rouw. Dat is soms heel goed te doen, als we de warmte kunnen voelen van lieve herinneringen. Maar soms is het snijdend en ondraaglijk zwaar. Dan helpt het, als wij in de kerk rituelen en gezangen hebben die steun geven aan het dragen van verdriet. Dan helpt het, als je ziet hoe anderen jou begrijpen en bij willen staan.

“Volhouden” is dus een belangrijk woord in ons leven. Veel vaker dan ons lief is, moeten wij dat woord tegen onszelf uitspreken: “Volhouden! We geven het niet op!” Misschien kan het dan troostend zijn om te beseffen dat God zelf onophoudelijk aan het volhouden is. Het verhaal van de uittocht laat zien welke enorme inspanningen God zich getroost om zijn volk vrij te krijgen. Met eindeloos geduld blijft God trouw aan zijn vaak mopperende volk. Ook in het beloofde land blijft God steeds bezig met Israël dat zich aan Gods bedoelingen onttrekt. God stuurt een eindeloze rij van richters en profeten naar hen toe, om hen weer op het rechte pad te brengen. Uiteindelijk stuurt Hij zijn eigen Zoon. God heeft zijn verbond met de mensen nooit willen verbreken; Hij bleef hoop houden, Hij bleef volhouden. Zó waardevol bleef en blijft Hij ons vinden, zó belangrijk zijn wij blijkbaar in zijn ogen.

U zult zeggen: “De verhalen zijn prachtig, maar wat merk ik nu van Gods liefde en betrokkenheid in mijn gewone, alledaagse leven? Waar is dat beschermende schild, als het erop aankomt?” Laat ik het vandaag eens zó zeggen: als God voortdurend heel concreet en zichtbaar aan het ingrijpen was in mensenlevens, dan zou de kerk overbodig zijn. Dan zou geloof geen geloof meer zijn maar een simpele constatering: “Kijk, daar is Hij weer aan het werk!” Het is juist de charme van de kerk (de waanzin, als je het zo wilt zien) dat zij zich bezig houdt met verhalen die nauwelijks aan te wijzen zijn in het bestaan. Heel soms en heel even zie je zo'n verhaal werkelijkheid worden, zichtbaar worden in de loop van het leven. En ondanks die geringe aanwijsbaar- en bewijsbaarheid houdt de gemeente het vol om de verhalen van God, Jezus en de Geest te blijven vertellen. Omdat er kracht in zit, omdat er troost in zit. Omdat juist deze verhalen ons helpen om het lastige bestaan vol te blijven houden.